

ואם נמצא לאחר השחיטה [ולרבי אליעזר ורבי זירא – לאחר חצות, אפילו קודם השחיטה. ערש"י וצל"ח. ויש לדקדק בלשון רש"י עג: ד"ה ומתו בעלים] – הריהו בכלל מותר הפסח שקרב שלמים, שאין כאן 'דיחוי' שהרי היה אבוד בזמן השחיטה. וכן דין תמורתו.

נמצא קודם [זמן] השחיטה והמיר בו אחר השחיטה; נחלקו בדין התמורה שתי לשונות בדברי רבה. ומסקנת הסוגיא כלשון ראשונה שאינה קריבה מפני שבאה מכח קדושה דחוייה. (מיעטו זאת בברייתא מפסח הוא – הוא קרב ואין תמורתו קריבה).

א. לרבי זירא, נמצא קודם חצות והמיר בו קודם חצות – קבעתו חצות לתמורה ורועה, משא"כ כשהמיר אחר חצות (עתוס' צו. ד"ה וכללא).

ב. להלן (צו) מבואר ששמואל סובר שחצות קובע, כרבי זירא. ורבי יוחנן סובר שחיטה קובעת, כרבה. והלכה כרבה (רמב"ם קרבן פסח ד,ו. וע' זבח תודה).

ג. לכאורה נראה שאם אבד לאחר חצות – כבר נקבע לפסח ונדחה, כדן מתו בעליו לאחר חצות (להלן צח.). ואם הפרישו אחר חצות ואבד, לכאורה תלוי בשאלה אם חצות קבע או כל משך זמן השחיטה קובע (וכדברי רבינא שם).

ד. יש אומרים שלהלכה שאנו נוקטים אין דיחוי בבעלי חיים, לעולם הפסח עצמו קרב שלמים, אפילו נמצא קודם שחיטה (כן נראית דעת הרמב"ם הל' קרבן פסח ד,ו. וכן היא דעת רש"י – להלן צח. ד"ה שמע. ועתוס' צו: ד"ה אלא ומהרש"א).

ויש חולקים וסוברים שכאן הכל מודים שיש דחוי הואיל ודחאו בידיים (עפ"י תוס' כאן; ראב"ד שם).

ולענין התמורה לדברי הכל אינה קריבה אלא אם המיר לאחר [זמן] השחיטה.

ה. אין חילוק בין אם הקריב את האבוד או את השני [וגם לכתחילה מקריב איזה מהם שירצה.

רמב"ם ק"פ ד,ו. וע"ש בכס"מ], בכל אופן דין אחד הוא לזה הנשאר (עפ"י תורי"ד. וע' בחזון איש).

ו. המיר בקרבן שקרב בעצמו לפסח – גם תמורתו קריבה. וצריך עיון אם יכול להקריב התמורה לשם פסח קודם שחיטה (עפ"י תוס' זבחים לו: ד"ה שמעתין). והתוס' כאן כתבו לשמוע מפרש"י שכשר להקריב כפסח, אבל ר"י לא פירש כן. ויש אומרים שאם הוקרב לשם פסח – כשר אבל לא יצאו הבעלים ידי חובתם [ולכן תמורתו לא תדחה שבת] (ע' תו"י ותורא"ש יומא נב. ג: ד"ה ודוחה).

ז. המיר בפסח קודם זמן הפסח – התמורה קריבה שלמים קודם שיגיע זמן הפסח (תורי"ד).

דף צז

קעט. א. מה דין הפסח שעברה שנתו? מה הדין בקרבן חטאת?

ב. המפריש שני פסחים לאחריות – מה ייעשה בנותר? מה הדין בחטאת?

ג. הכלל 'כל שבחטאת מתה – בפסח קרב שלמים, וכל שבחטאת רועה – בפסח נמי רועה' – באלו מקרים הוא תקף? והאם הוא מוסכם על הכל?

א. הפסח שעברה שנתו – קרב שלמים, וכל מצות שלמים עליו; טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק.

א. גם אם שחטוהו בי"ד בניסן – שלמים הוא שהרי אינו ראוי לפסח (רמב"ם). ולדברי הכל אינו צריך עקירה (עתוס' לעיל ס:).

ויש סוברים שאפילו שחטוהו לשם פסח כשר כדן שלמים ששחטם לשם פסח (עתוס' ותורי"ד

לעיל סד. ואין הדבר ברור – ע' גליונות קה"י יומא סג.).

ב. כתבו התוס' (זבחים ט): שאף על פי שדינו כשלמים, אינו נאכל אלא ליום ולילה ולא לשני ימים כשלמים. ונקטו אחרונים (קרבן אורה; מנחת חינוך, קומץ המנחה קמב) שלשיטת הרמב"ם גם לענין זמן אכילתו דינו כשלמים.

חטאת שעברה שנתה; לרבי שמעון – דינה במיתה (כן מבאר בתוס' ד"ה אלא; קרית ספר פסוה"מ ד, ז). ולריש לקיש [בדעת חכמים] – דינה ברעיה אלא אם היתה אבודה.

א. לפרש"י, לאחר שתסתאב יפלו דמיה לקיץ המזבח. והתוס' והרמב"ם (פסוה"מ ד, ז-ח) סוברים שיביא אחרת בדמיה, כל שלא היתה אבודה בשעת כפרה. [ושמא אף רש"י לא אמר אלא כשנתכפרו כבר].

ב. להלכה פסק הרמב"ם (שם) כריש לקיש שדינה ברעיה. ויש שנראה מדבריו שפסק עברה שנתה במיתה (עפ"י מאירי ביומא נ. סה: ובשבעות יא: ובעוד מקומות. ויש לומר שמפרש הסוגיא בתמורה כא כפרש"י שם שלמסקנא לא נתיישבו דברי ריש לקיש עם המשנה ביומא כפי שפירשה רבי יוחנן, ואכן רבא שם לא נקט כריש לקיש וסובר שאם נתכפרו באחרת דינה במיתה. ופסק כרבא דבתרא הוא).

ב. מבואר בגמרא שהמפריש שני פסחים לאחריהם (כגון שאמר: אחת מהבהמות תהא לפסח והשניה לאחריהם. עפ"י תוס') – הנשאר יקרב שלמים.

בחטאת, אמר רבי אושעיא: הפריש שתי חטאות לאחריהם – מתכפר באחת מהן ושניה תרעה. אבל לרבי שמעון כיון שנתכפרו בעליה דינה במיתה.

א. פרשו התוס': אם אמר הרי זו לחטאת וחזר ואמר הרי זו חטאת – אין קדושה חלה על השניה, שאין אדם מביא שתי חטאות על חטא אחד. ואם אמר בבת אחת הרי אלו השתיים חטאות – אין קדושה חלה עליהן כלל, אלא מדובר שאמר אחת מהן תהא חטאת והאחרת לאחריה. וכך נתקבלה ההלכה שדינה ברעיה (כן מורה פשט דבריהם, ואולם החו"א פירש בע"א). ובמקום אחר פרשו התוס', כגון שאמר תיקדש אחת מתוך השתיים (מנחות פ. ולכאורה צ"ל שהלכה מחודשת היא כמוש"כ התוס' כאן, אבל לולא ההלכה הלא אחת מהן חולין גמורים ואינה רועה). ומדברי הרמב"ם נראה שמפריש שתי חטאות על חטא אחד [ורק להקריב שתיים אי אפשר, אבל להפריש אפשר] (אבי עזרי הל' פסולי המוקדשין ד, ה). וכן יש מפרשים בדעת התוס' (עפ"י קרבן אורה מנחות פ. בדעת התוס' שם; חו"א כאן).

ב. נראה לר"י: רבי אושעיא שאמר השניה תרעה – בכל ענין אמר, אפילו אבדה אחר כך, ואינה כשאר אבודין שדינם במיתה.

פרטי דינים נוספים – ע' בתמורה כג-כד.

ג. בתחילה אמרו בשם שמואל: כל שבהטאת מתה – בפסח קרב שלמים, וכל שבהטאת רועה – גם בפסח רועה (לא שאחד מהוה סיבה לחברו אלא סימן בעלמא. רש"י).

ובארו בגמרא ששמואל דיבר רק כלפי קרבנות שאבדו ונמצאו ולא בקרבנות שנדחו מסיבות אחרות, שהרי הפסח שעברה שנתו קרב שלמים ואילו חטאת שעברה שנתה [ולא אבדה] לדברי ריש לקיש דינה ברעיה. (וכן תמורת הפסח כשהמיר קודם חצות, או פסח שמתו בעליו לאחר חצות – רועים, שכבר נדחו, ואילו תמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה – למיתה. עפ"י תוס'). והסיקו שסובר שמואל כרבי שמעון שחטאת שאבדה ונמצאת דינה במיתה בכל אופן, וכן בפסח בכל אופן קרב שלמים. ואף שאם נמצא קודם חצות רועה – זה אינו בכלל 'אבוד', שהרי לא היה אבוד בשעה שנראה להקריבה [וכדברי רבא שאבידת לילה לא שמה אבידה].

ואם נמצא לאחר השחיטה [ולרבי אליעזר ורבי זירא – לאחר חצות, אפילו קודם השחיטה. ערש"י וצל"ח. ויש לדקדק בלשון רש"י עג: ד"ה ומתו בעלים] – הריהו בכלל מותר הפסח שקרב שלמים, שאין כאן 'דיחוי' שהרי היה אבוד בזמן השחיטה. וכן דין תמורתו.

נמצא קודם [זמן] השחיטה והמיר בו אחר השחיטה; נחלקו בדין התמורה שתי לשונות בדברי רבה. ומסקנת הסוגיא כלשון ראשונה שאינה קריבה מפני שבאה מכח קדושה דחוייה. (מיעטו זאת בברייתא מפסח הוא – הוא קרב ואין תמורתו קריבה).

א. לרבי זירא, נמצא קודם חצות והמיר בו קודם חצות – קבעתו חצות לתמורה ורועה, משא"כ כשהמיר אחר חצות (עתוס' צו. ד"ה וכללא).

ב. להלן (צו) מבואר ששמואל סובר שחצות קובע, כרבי זירא. ורבי יוחנן סובר שחיטה קובעת, כרבה. והלכה כרבה (רמב"ם קרבן פסח ד,ו. וע' זבח תודה).

ג. לכאורה נראה שאם אבד לאחר חצות – כבר נקבע לפסח ונדחה, כדן מתו בעליו לאחר חצות (להלן צח). ואם הפרישו אחר חצות ואבד, לכאורה תלוי בשאלה אם חצות קבע או כל משך זמן השחיטה קובע (וכדברי רבינא שם).

ד. יש אומרים שלהלכה שאנו נוקטים אין דיחוי בבעלי חיים, לעולם הפסח עצמו קרב שלמים, אפילו נמצא קודם שחיטה (כן נראית דעת הרמב"ם הל' קרבן פסח ד,ו. וכן היא דעת רש"י – להלן צח. ד"ה שמע. ועתוס' צו: ד"ה אלא ומהרש"א).

ויש חולקים וסוברים שכאן הכל מודים שיש דחוי הואיל ודחאו בידיים (עפ"י תוס' כאן; ראב"ד שם).

ולענין התמורה לדברי הכל אינה קריבה אלא אם המיר לאחר [זמן] השחיטה.

ה. אין חילוק בין אם הקריב את האבוד או את השני [וגם לכתחילה מקריב איזה מהם שירצה.

רמב"ם ק"פ ד,ו. וע"ש בכס"מ], בכל אופן דין אחד הוא לזה הנשאר (עפ"י תורי"ד. וע' בחזון איש).

ו. המיר בקרבן שקרב בעצמו לפסח – גם תמורתו קריבה. וצריך עיון אם יכול להקריב התמורה לשם פסח קודם שחיטה (עפ"י תוס' זבחים לו: ד"ה שמעתין). והתוס' כאן כתבו לשמוע מפרש"י שכשר להקריב כפסח, אבל ר"י לא פירש כן. ויש אומרים שאם הוקרב לשם פסח – כשר אבל לא יצאו הבעלים ידי חובתם [ולכן תמורתו לא תדחה שבת] (ע' תו"י ותורא"ש יומא נב. ג: ד"ה ודוחה).

ז. המיר בפסח קודם זמן הפסח – התמורה קריבה שלמים קודם שיגיע זמן הפסח (תורי"ד).

דף צז

קעט. א. מה דין הפסח שעברה שנתו? מה הדין בקרבן חטאת?

ב. המפריש שני פסחים לאחריות – מה ייעשה בנותר? מה הדין בחטאת?

ג. הכלל 'כל שבחטאת מתה – בפסח קרב שלמים, וכל שבחטאת רועה – בפסח נמי רועה' – באלו מקרים הוא תקף? והאם הוא מוסכם על הכל?

א. הפסח שעברה שנתו – קרב שלמים, וכל מצות שלמים עליו; טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק.

א. גם אם שחטוהו בי"ד בניסן – שלמים הוא שהרי אינו ראוי לפסח (רמב"ם). ולדברי הכל אינו צריך עקירה (עתוס' לעיל ס:).

ויש סוברים שאפילו שחטוהו לשם פסח כשר כדן שלמים ששחטם לשם פסח (עתוס' ותורי"ד

לעיל סד. ואין הדבר ברור – ע' גליונות קה"י יומא סג).

ב. כתבו התוס' (זבחים ט): שאף על פי שדינו כשלמים, אינו נאכל אלא ליום ולילה ולא לשני ימים כשלמים. ונקטו אחרונים (קדן אורה; מנחת חינוך, קומץ המנחה קמב) שלשיטת הרמב"ם גם לענין זמן אכילתו דינו כשלמים.

חטאת שעברה שנתה; לרבי שמעון – דינה במיתה (כן מבאר בתוס' ד"ה אלא; קרית ספר פסוה"מ ד, ז). ולריש לקיש [בדעת חכמים] – דינה ברעיה אלא אם היתה אבודה.

א. לפרש"י, לאחר שתסתאב יפלו דמיה לקיץ המזבח. והתוס' והרמב"ם (פסוה"מ ד, ז-ח) סוברים שיביא אחרת בדמיה, כל שלא היתה אבודה בשעת כפרה. [ושמא אף רש"י לא אמר אלא כשנתכפרו כבר].

ב. להלכה פסק הרמב"ם (שם) כריש לקיש שדינה ברעיה. ויש שנראה מדבריו שפסק עברה שנתה במיתה (עפ"י מאירי ביומא נ. סה: ובשבעות יא: ובעוד מקומות. ויש לומר שמפרש הסוגיא בתמורה כא כפרש"י שם שלמסקנא לא נתיישבו דברי ריש לקיש עם המשנה ביומא כפי שפירשה רבי יוחנן, ואכן רבא שם לא נקט כריש לקיש וסובר שאם נתכפרו באחרת דינה במיתה. ופסק כרבא דבתרא הוא).

ב. מבואר בגמרא שהמפריש שני פסחים לאחריהם (כגון שאמר: אחת מהבהמות תהא לפסח והשניה לאחריהם. עפ"י תוס') – הנשאר יקרב שלמים.

בחטאת, אמר רבי אושעיא: הפריש שתי חטאות לאחריהם – מתכפר באחת מהן ושניה תרעה. אבל לרבי שמעון כיון שנתכפרו בעליה דינה במיתה.

א. פרשו התוס': אם אמר הרי זו לחטאת וחזר ואמר הרי זו חטאת – אין קדושה חלה על השניה, שאין אדם מביא שתי חטאות על חטא אחד. ואם אמר בבת אחת הרי אלו השתיים חטאות – אין קדושה חלה עליהן כלל, אלא מדובר שאמר אחת מהן תהא חטאת והאחרת לאחריה. וכך נתקבלה ההלכה שדינה ברעיה (כן מורה פשט דבריהם, ואולם החו"א פירש בע"א).

ובמקום אחר פרשו התוס', כגון שאמר תיקדש אחת מתוך השתיים (מנחות פ. ולכאורה צ"ל שהלכה מחודשת היא כמוש"כ התוס' כאן, אבל לולא ההלכה הלא אחת מהן חולין גמורים ואינה רועה). ומדברי הרמב"ם נראה שמפריש שתי חטאות על חטא אחד [ורק להקריב שתיים אי אפשר, אבל להפריש אפשר] (אבי עזרי הל' פסולי המוקדשין ד, ה). וכן יש מפרשים בדעת התוס' (עפ"י קדן אורה מנחות פ. בדעת התוס' שם; חו"א כאן).

ב. נראה לר"י: רבי אושעיא שאמר השניה תרעה – בכל ענין אמר, אפילו אבדה אחר כך, ואינה כשאר אבודין שדינם במיתה.

פרטי דינים נוספים – ע' בתמורה כג-כד.

ג. בתחילה אמרו בשם שמואל: כל שבהטאת מתה – בפסח קרב שלמים, וכל שבהטאת רועה – גם בפסח רועה (לא שאחד מהוה סיבה לחברו אלא סימן בעלמא. רש"י).

ובארו בגמרא ששמואל דיבר רק כלפי קרבנות שאבדו ונמצאו ולא בקרבנות שנדחו מסיבות אחרות, שהרי הפסח שעברה שנתו קרב שלמים ואילו חטאת שעברה שנתה [ולא אבדה] לדברי ריש לקיש דינה ברעיה. (וכן תמורת הפסח כשהמיר קודם חצות, או פסח שמתו בעליו לאחר חצות – רועים, שכבר נדחו, ואילו תמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה – למיתה. עפ"י תוס'). והסיקו שסובר שמואל כרבי שמעון שחטאת שאבדה ונמצאת דינה במיתה בכל אופן, וכן בפסח בכל אופן קרב שלמים. ואף שאם נמצא קודם חצות רועה – זה אינו בכלל 'אבוד', שהרי לא היה אבוד בשעה שנראה להקריבה [וכדברי רבא שאבידת לילה לא שמה אבידה].